DOMENIUL DE SUPERVIZARE ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ: ÎN CĂUTAREA PROPRIEI IDENTITĂȚI

Stela MILICENCO

Majoritatea lucrărilor de specialitate descriu supervizarea drept o activitate care transferă cunoştinţe, abilităţi şi atitudini de la o persoană cu experienţă către una cu mai puţină experienţă. Psihologul suedez cu o experienţă de peste 30 de ani în domeniul supervizării Karin Lundén afirmă că procesul de supervizare este „un proces de durată, care se desfăşoară între un profesionist cu o anumită competenţă şi unul sau mai mulţi profesionişti fără acea competenţă" [1, p.162]. În acelaşi timp, supervizarea reprezintă o întâlnire profesională, care se desfăşoară într-un cadru organizat şi negociat între părţi, având ca scop creşterea capacităţii supervizatului de a interveni în diverse situaţii, păstrându-şi profesionalismul, iar ca obiectiv de durată – dezvoltarea profesională a supervizatului.

Evoluţia conceptului de supervizare datează din anul 1904, când a fost menţionat pentru prima dată în titlul unei cărţi. În anii 1940, una dintre marile susţinătoare ale supervizării Bertha Reznolds a editat o lucrare, în care a descris amănunţit etapele procesului de supervizare. În spaţiul european activitatea de supervizare începe să se dezvolte în jurul anilor 1950. Spre deosebire de SUA *(unde acest domeniu presupunea recrutarea, organizarea şi evaluarea voluntarilor, misiunea cărora consta de a oferi sfaturi familiilor defavorizate pentru ca acestea să-şi dezvolte abilităţile de autoîntreţinere)*, supervizarea s-a dezvoltat în baza unei concepţii complexe, bazată pe intenţia de a contribui la soluţionarea mai multor probleme, printre care: de modelare a contextului social, de înţelegere a relaţiilor profesionist-client, de perfecţionare şi dezvoltare continuă în plan profesional, de extindere a ariei de beneficiari, de îmbunătăţire a practicilor asistenţiale oferite diverselor categorii. În asistenţă socială, supervizarea a fost practicată încă de la sfârşitul sec. XIX, preponderent în SUA, ca o activitate de supraveghere a voluntarilor care activau în diferite organizaţii pentru sprijinirea persoanelor defavorizate. Odată cu dezvoltarea asistenţei sociale pe diferite segmente a fost conştientizată nevoia dezvoltării supervizării ca formă de sprijin şi de control pentru asistenţii sociali. Pentru sistemul de asistenţă socială din Republica Moldova, conceptul de supervizare este unul destul de nou, care se află încă în proces de identificare a propriei identităţi. Implementarea lui este bazată pe elaborarea *„Mecanismului de supervizare în asistenţă socială",* aprobat prin Ordinul Ministerului Protecţiei Sociale, Familiei şi Copilului nr.99 din 31.12.2008 [2].

Actualmente, devin tot mai insistente şi discuţiile privind profesia de bază a supervizorului, acestea referindu-se în principal la faptul dacă supervizorul poate avea altă profesie decât supervizatul sau dacă este necesar să aibă profesia supervizatului, cu un plus de experienţă în domeniu. Desigur, în

mare parte, aceasta depinde de tipul de supervizare desfăşurat. Spre exemplu, dacă se desfăşoară *supervizarea de grup în asistenţa socială*, atunci este evident că supervizorul va avea o altă profesie decât cel puţin o parte dintre supervizaţi, dat fiind că în acest domeniu activează, de regulă, echipe multidisciplinare. Este evident că acest lucru este posibil doar dacă supervizorul dispune de o bună formare profesională ca supervizor, fapt care va amplifica percepţia supervizatului privind activităţile pe care le desfăşoară, oferindu-i noi puncte de vedere [3, p.138]. Or, calitatea serviciilor în asistenţa socială oferite de diferite organizaţii (guvernamentale, ONG-uri, fundaţii ş.a.) poate fi asigurată numai prin standarde aplicate de specialişti bine calificaţi, inclusiv de supervizori profesionişti.

În acest sens, supervizarea serviciilor de asistenţa socială reprezintă o dimensiune esenţială care fundamentează respectarea acestor cerinţe legate de standarde. Urmare a dezvoltării de noi niveluri de competenţă profesională a specialiştilor din domeniul asistenţei sociale, precum şi a dificultăţilor generate de extinderea gamei de servicii sociale în Republica Moldova, la Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială (FSAS) a Universităţii de Stat din Moldova, a fost inclus cursul „Supervizarea în asistenţă socială" în curricula de pregătire a masteranzilor din cadrul programului „Politici sociale centrate pe familie". Acest curs este binevenit în situaţia actuală, dat fiind că prin ordinul Ministrului Protecţiei Sociale, Familiei şi Copilului nr.54 din 10.06.2009, a fost instituit postul de *„asistent social supervizor"* pentru toate serviciile de asistenţă socială comunitară. Aceşti specialişti supervizori actualmente nu sunt pregătiţi nici într-o instituţie de învăţământ superior din Republica Moldova, fapt care pune în pericol calitatea activităţilor desfăşurate de aceştea. Cursul iniţiat în cadrul FSAS oferă o iniţiere în specificul activităţilor de supervizor, prezintând supervizarea ca o modalitate esenţială pentru asigurarea unor standarde de calitate, pentru performanţă organizaţională şi pentru practici competente de lucru cu beneficiarii serviciilor sociale. Teoriile supervizării serviciilor din domeniul asistenţei sociale, diferitele modele de supervizare şi monitorizare, precum şi activităţile aplicative specifice sunt centrate pe analiza unor practici reuşite din domeniu. Includerea unui astfel de curs în programul de pregătire a specialiştilor performanţi va contribui la consolidarea identităţii domeniului de supervizare în asistenţă socială.

Supervizarea nu se desfăşoară la întâmplare, ci are obiective bine stabilite, stupulate într-un contract, care stabileşte un cadru de desfăşuare a supervizării. În literatura de specialitate, se disting trei tipuri de supervizare în asistenţa socială: *supervizarea educaţională* (realizată în scopul sporirii competenţelor profesionale); *supervizarea metodologică* (desfăşurată în scopul perfecţionării metodologiei de intervenţie în diverse cazuri); *supervizarea administrativă* (orientată spre dezvoltarea competenţelor manageriale). Totodată, se face distincţie între supervizarea „care se se concentrează asupra a ceea ce face

(dimensiunea administrativă), ceea ce simte *(dimensiunea terapeutică)* şi ceea ce gândeşte *(dimensiunea educativă)* supervizatul. Tipologia şi caracteristicile supervizării sunt inspirate din *principiile asistenţei sociale apreciative*, care sunt adaptate la specificul procesului de supervizare, printre care:

– *Centrarea pe experienţă:* procesul de învăţare pleacă de la experienţele supervizorilor şi supervizaţilor despre ei înşişi şi despre lume, iar beneficiarii serviciilor sociale sunt consideraţi potenţiale surse şi creatori de cunoaştere, pornindu-se de la experienţele lor din viaţa personală.

– *Centrarea pe succes:* supervizarea se concentrează pe valorificarea momentelor de maxim succes din experienţa supervizaţilor, considerându-le drept inspiraţie pentru succesele viitoare.

– *Focalizarea legăturii dintre viziunea pozitivă şi acţiunea pozitivă:* rolul supervizării este acela de a crea viziunea pozitivă (despre oameni, instituţii, comunitate, beneficiari etc.), or, acestea constituie resurse de energie şi, totodată, un motor pentru acţiunea pozitivă.

– *Principiul constructivist în supervizare:* în practica socială supervizarea este o construcţie a tuturor actorilor care interacţiunează, fiind dependentă de cunoştinţele, valorile şi ideile acestora.

– *Principiul anticipării* constată ca imaginile, ideile persoanelor despre viitor ghidează comportamente şi acţiunile lor, care conduc la apariţia acestui viitor. Imaginile pozitive legate de viitor conduc la acţiunile pozitive, iar cele negative conduc la acţiuni, comportamente negative, reactive. Thomas formulează acest principiu, cunoscut în sociologie ca *„autoprofeţia creatoare":* „Dacă oamenii definesc o situaţie ca fiind reală, atunci această situaţie *este reală* prin consecinţele definirii ei ca reală", şi altele.

În consecinţă, supervizarea reprezintă un domeniu în proces de definitivare a statutului său autentic, pe parcurs acesta va facilita noi interpretări şi explorări ale situaţiilor concrete, atât în ceea ce priveşte abordarea contextului, cât şi cel al necesităţilor beneficiarilor şi al resurselor disponibile. Este important ca profesioniştii să descopere valenţele supervizării, precum şi beneficiile care decurg pe aici. În esenţă, supervizarea constituie una din oportunităţile de a perfecţionare a funcţinalităţii sistemului de asistenţă socială. Chiar dacă activitatea supervizorului "deranjează" sau este încă neînţeleasă, totuşi mai devreme sau mai târziu se va conştientiza, că munca lor asigură calitate în munca de asistenţă socială.

Referinţe:

1. MUNTEAN, A. (coord.) *Supervizarea. Aspecte practice şi tendinţe actuale.* Iaşi: Polirom, 2007. ISBN: 978-973-46-0758-7.
2. *Mecanismul de supervizare în asistenţă socială.* Chişinău: Elena-V.I, 2009. ISBN: 978-9975-106-47-4.
3. COJOCARU, Ş. *Metode apreciative în asistenţa socială.* Iaşi: Polirom, 2005. ISBN: 973-46-0124-5.